

Rozpor jednoho z více účelů smlouvy s dobrými mravy způsobuje absolutní neplatnost smlouvy

JUDr. MICHAELA KOBLASOVÁ, Ph.D., Praha*

Úvod

V rozsudku ze dne 20. 8. 2021, č. j. 24 Cdo 1611/2021-598,¹ se Nejvyšší soud zabýval právní otázkou, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a sice „zda účel právního jednání rozporný s dobrými mravy činí neplatným toto jednání i za situace, kdy právní jednání sledovalo několik různých účelů, které nebyly rozporné s dobrými mravy“. Nejvyšší soud tuto otázku posuzoval podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v platném znění (ObčZ 1964).²

V daném případě paralelně probíhal spor tří spoluvlastníků A, B a C o vypořádání podílového spoluvlastnictví k nemovitostem (dále pouze „řízení o vypořádání spoluvlastnictví“), přičemž v jedné z budov měl spoluvlastník A hlášen trvalý pobyt a vyzvedával si tam doručenou poštu. Soudy rozhodovaly rozdílně. Po téměř 7 letech soudního řízení odvolací soud spoluvlastnictví pravomocně zrušil a přikázal nemovitosti do výlučného vlastnictví spoluvlastníka A, kterému stanovil povinnost zaplatit na náhradu spoluvlastníku B částku 1 400 000 Kč a spoluvlastníku C částku 700 000 Kč.³ Tuto povinnost spoluvlastník A splnil.⁴ Proti rozsudku odvolacího soudu však spoluvlastník B podal dovolání. V této situaci spoluvlastník A nemovitosti daroval své manželce (dále pouze „manželka A“).

Poté, kdy Nejvyšší soud na základě dovolání spoluvlastníka B zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, se manželka A žalobou domáhala určení, že je výlučnou vlastníčkou nemovitostí. Soudy obou stupňů její určovací žalobu zamítly a Nejvyšší soud rozsudkem 24 Cdo 1611/2021 zamítl její dovolání s odůvodněním, že je darovací smlouva absolutně neplatná. K dnešnímu dni již je v katastru nemovitostí jako jediný vlastník nemovitostí zapsán právní nástupce spoluvlastníků B a C.

Nejvyšší soud v rozsudku 24 Cdo 1611/2021 učinil následující závěr: (i) jestliže se při pluralitě účelů smlouvy jeden

z nich příčí dobrým mravům, je tato smlouva absolutně neplatná ve smyslu § 39 ObčZ 1964, nezávisle na tom, zda zbývající účely této smlouvy již nejsou *contra legem* (viz kapitola I.). Podle našeho názoru (ii) se stejný závěr uplatní i v režimu současného občanského zákoníku, v platném znění (viz kapitola II.).

I. Jestliže se jeden z více účelů smlouvy příčí dobrým mravům, je tato smlouva absolutně neplatná ve smyslu § 39 ObčZ 1964, ačkoliv zbývající účely smlouvy nejsou v rozporu s právem

Nejvyšší soud v rozsudku 24 Cdo 1611/2021 dovodil, že (a) jeden nemravný účel může zneplatnit smlouvu a (b) újma druhé strany může spočívat v nemožnosti realizovat právo (zde dosáhnout vypořádání spoluvlastnictví) konkrétní formou.

Spoluvlastník A daroval nemovitosti manželce A především za účelem zabránění tomu, aby bylo spoluvlastnictví vypořádáno jinak než přikázáním nemovitostí spoluvlastníku A.

Spoluvlastník A s manželkou A uváděli i další důvody pro darování nemovitostí souladné s právem, konkrétně věk a závažné onemocnění spoluvlastníka A a jeho vděk manželce A za to, že obstarala peníze na výplatu náhrady ostatním spoluvlastníkům: „*právně významným účelem této darovací smlouvy bylo mj. zabránit (vyhnout se) případným negativním důsledkům rozhodnutí Nejvyššího soudu o podaném dovolání. Kromě toho účastníci darovací smlouvy deklarovali další účely jimi uzavřené smlouvy – věk a zdravotní stav dárce, vděk dárce vůči žalobkyni či dispozice s majetkem dárce za jeho života.*“⁵

Manželka A přitom dobře věděla o sporech mezi spoluvlastníky a o jejich průběhu: „*Sama [manželka A] pak v řízení potvrdila, že byla v soužití s manželem [spoluvlastníkem A] obeznámena s celým průběhem sporu se zbylými spoluvlastníky nemovitostí i jejich postoji a přijetím daru naplnila vůli manžela.*“⁶

Soudy dospěly k závěru, že právně významným účelem darovací smlouvy bylo zabránit tomu, aby spoluvlastnictví bylo vypořádáno jinak než přikázáním nemovitostí spoluvlastníku A. Spoluvlastník A totiž dobře věděl, že měl jen podíl a ani neměl peněžní prostředky na zaplacení náhrady ostatním spoluvlastníkům, zatímco ostatní spoluvlastníci měli podíly v celkové výši ¾ a soudy navrhli, aby spoluvlastnictví zrušil a vypořádal je přikázáním nemovitostí spoluvlastníkům B a C, ovšem odvolací soud se tímto jejich návrhem opomněl zabývat. Spoluvlastník B navíc tvrdil, že v domě pobývá častěji než spoluvlastník A, který užívá i jiné nemovitosti, které vlastní (viz s. 4 rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2147/2009, vydaného v řízení o vypořádání spoluvlastnictví).

Dále soudy dovodily, že pokud jeden z účelů smlouvy je v rozporu s dobrými mravy, pak je smlouva absolutně neplatná, a to i pokud smlouva sledovala další účely, které v rozporu s dobrými mravy nebyly: „*jestliže se při pluralitě účelů smlouvy (v daném případě darovací smlouvy coby dvoustranného právního úkonu) jeden z nich příčí dobrým mravům, je tato*

* Autorka je advokátkou trvale spolupracující s Weinhold Legal, v. o. s. advokátní kancelář.

¹ V dané věci se jednalo již o třetí rozhodnutí Nejvyššího soudu.

² § 39 ObčZ 1964: „*Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se příčí dobrým mravům.*“

³ Rozsudek 24 Cdo 1611/2021 obsahuje nesprávný údaj 2 700 000 Kč. Správnou částku 700 000 Kč jsme ověřili z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2147/2009, vydaného v řízení o vypořádání spoluvlastnictví (viz s. 2).

⁴ Viz níže citovaný odstavec 25 nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 2657/18.

⁵ Viz s. 4 rozsudku 24 Cdo 1611/2021.

⁶ Viz s. 3 tamtéž.

smlouva ve smyslu § 39 [ObčZ 1964] stížena **absolutní neplatností**, nezávisle na tom, zda zbývající účely tohoto právního jednání již nejsou *contra legem*.⁷⁾

Odvolací soud svůj závěr založil na úvaze, že neplatnost podle § 39 ObčZ 1964 je stíhán **právní úkon samotný**, a **nikoliv jeho účel**: „Neplatnost podle § 39 [ObčZ 1964] přitom není stíhán účel právního úkonu, ale právní úkon (jednání) samotný. Opačně by platilo, že pokud by byl účel právního úkonu přičítán se dobrým mravům jediným důvodem (právně relevantním účelem) uzavření smlouvy, byla by smlouva neplatná, avšak uzavření smlouvy sledující tentýž cíl, k němuž by se přidaly i jiné důvody, dobrým mravům neodporující, by byla platnou. To nelze připustit.“⁸⁾

Z toho soudy shodně dovodily, že „(ú)čel právního úkonu zjevně sledující nemravný cíl je v rozporu s dobrými mravy pořád stejně, ať již vedle něj přibude další účel (účely), s dobrými mravy nerozporný... Nemravnost takového účelu (ctle darování) však nemohou zeslabit [manželkou A] a [spoluvlastníkem A] deklarované paralelní účely pro uzavření darovací smlouvy, kterými byl věk a zdravotní stav darujícího [spoluvlastníka A], vděk z jeho strany vůči [manželce A] či dispozice majetkem za života. Všechny tyto účely (důvody k jejímu uzavření) smlouvy totiž sledují jen zájem účastníků darovací(ho) vztahu (zájmy [spoluvlastníka A] a [manželky A], jako osoby jemu blízké). Nemůže takový zájem vyvážit či ospravedlnit poškození (újmu) ostatních spoluvlastníků, jež zakládá obecný a zjevný rozpor s dobrými mravy.“⁹⁾

Manželka A v řízení tvrdila, že bylo více pohnutek pro uzavření darovací smlouvy, přičemž „mravné“ pohnutky převažovaly. Ústavní soud v nálezu ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 2657/18 (dále pouze „náleze 1“), ovšem dospěl k závěru, že v daném případě „šlo zjevně o účel smlouvy, ne o pohnutku“. (Viz odstavec 27 nálezu 1. Jednalo se o v pořadí první rozhodnutí Ústavního soudu v této věci, v němž Ústavní soud poukázal na to, že odvolací soud nedostatečně odůvodnil, jaký význam měla pluralita účelů smlouvy pro posouzení její platnosti.)

V této souvislosti Ústavní soud vysvětlil rozdíl mezi právně významným účelem smlouvy a pohnutkou podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu:¹⁰⁾ „**právně významným účelem smlouvy je takový účel, který sleduje alespoň některá ze smluvních stran, ostatní však o tomto cíli vědí nebo jej z okolností, za kterých ke smluvnímu jednání dochází, musejí předpokládat. O pohnutku jde tehdy, není-li účel vyjádřen v obsahu právního jednání a ostatní o něm neví a vědět nemohou (...)**“¹¹⁾ (zvýraznění doplněno; viz odstavec 27 nálezu 1).

Ústavní soud považoval za **rozpornou s dobrými mravy** skutečnost, že spoluvlastník A svým jednáním způsobil ostatním spoluvlastníkům **újmu spočívající v tom, že nemohli dosáhnout vypořádání spoluvlastnictví konkrétní formou**:

„Tato skutková zjištění lze – v právu rozumně – hodnotit jako rozporná s dobrými mravy, neboť jednání [spoluvlastníka A] směřovalo s vědomím [manželky A] k omezení možnosti [spoluvlastníků B a C] domoci se v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví jejich tvrzeného práva na vypořádání spoluvlastnictví konkrétní formou. (...) Pokud [spoluvlastník A] s vědomím [manželky A] využil svého (toho času) výlučného vlastnického práva tak, aby pro případ vydání kasačního rozhodnutí Nejvyššího soudu vyloučil [spoluvlastníky B a C] z případného vypořádání způsobem podle zákona, jednal právě k újmě [spoluvlastníků B a C] (nejde o újmu finanční, neboť náhradu řádně zaplatil, ale újmu spočívající v nemožnosti jiného vypořádání spoluvlastnictví). Z tohoto pohledu není ústavně vadný závěr o rozporu s dobrými mravy a související absenci oprávněné důvěry [manželky A] v nedotknutelnost jejich právních poměrů“ (viz odstavec 25 nálezu 1).

Nejvyšší soud pak v rozsudku 24 Cdo 1611/2021 upřesnil, že účastníci běžně „uzavírají smlouvu i z více účelů (...) přičemž z pohledu práva některé z nich jsou i zcela bezpředmětné, zatímco jiné mohou dokonce vést k neplatnosti takové smlouvy“ (viz s. 6 rozsudku).

Ústavní soud odmítl ústavní stížnost manželky A usnesením ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. III. ÚS 3142/21 (dále pouze „náleze 2“; jednalo se o v pořadí druhé rozhodnutí Ústavního soudu v této věci), čímž *de facto* potvrdil závěr Nejvyššího soudu učiněný v rozsudku 24 Cdo 1611/2021. K otázce manželky A, zda je přípustné sankcionovat dispozici s nemovitostmi, které v době uzavření darovací smlouvy byly ve výlučném vlastnictví spoluvlastníka A, absolutní neplatností pro rozpor s dobrými mravy, Ústavní soud upřesnil, že pro posouzení otázky, zda je účel dispozice v rozporu s dobrými mravy, **jsou klíčové konkrétní okolnosti případu**: „v obecné rovině vlastník na základě pravomocného soudního rozhodnutí je oprávněn s nemovitostmi disponovat a pouhá vědomost o probíhajícím dovolacím řízení sama o sobě nezapřičiňuje rozpor s dobrými mravy, a tudíž absolutní neplatnost smlouvy, avšak konkrétní okolnosti, jak jsou popsány výše, svědčí pro použití § 39 občanského zákoníku (dlouhodobý soudní spor o vypořádání velmi hodnotného spoluvlastnictví, v němž civilní soudy nerozhodovaly ve vzájemné shodě; zjevná nevráživost mezi stranami sporu, která vedla k nemožnosti jakékoliv vzájemné domluvy; verbalizovaná snaha [spoluvlastníka A] ušetřit [manželku A] při své smrti těchto sporů, jakož i úsilí zajistit si při úspěchu dovolání [spoluvlastníka B] bezplatné užívání předmětných nemovitostí).“¹²⁾

Ze závěru rozsudku 24 Cdo 1611/2021 ve spojení se souvisejícími nálezy Ústavního soudu vyplývá, že vlastník v zásadě může disponovat s věcí, i když jeho vlastnické právo může být ještě zvráceno v dovolacím řízení. Pokud by tím však sledoval vyloučení či omezení práva dalších účastníků řízení, čímž by se účel smlouvy dostal do rozporu s dobrými mravy, musí vlastník počítat s neplatností smlouvy.

7) Viz s. 6 tamtéž.

8) Viz s. 3 tamtéž.

9) Viz s. 4, první odstavec tamtéž.

10) Viz například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 1998, sp. zn. 2 Cdo 736/97.

11) Srov. náleze Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 85/06, a usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2003, sp. zn. II. ÚS 391/2000.

12) Srov. komentář JUDr. Pavla Vrchy, MBA, předsedy senátu Nejvyššího soudu, který rozsudek vydal, dostupný on-line: <https://vrcha.webnode.cz/news/k-absolutni-neplatnosti-prevodni-smlouvy/>.

Pokud někdo uzavírá jakoukoliv smlouvu s cílem obejít něčí práva, pak je přinejmenším jeden z účelů smlouvy v rozporu s dobrými mravy, a smlouva je tedy absolutně neplatná. To s jistotou platí pro právní úkony učiněné podle občanského zákoníku z roku 1964. Platí však stejný závěr i pro smlouvy uzavřené podle současného občanského zákoníku?

II. Stejný závěr se uplatní i v režimu současného občanského zákoníku

Nejvyšší soud předmětnou právní otázku neřešil podle současného občanského zákoníku. Podle našeho názoru se závěr učiněný v rozsudku 24 Cdo 1611/2021 uplatní i v režimu současného občanského zákoníku.

Podle § 580 odst. 1 ObčZ „(n)epplatné je právní jednání, které se přičítá dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje“, a podle § 547 ObčZ „(p)rávní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům i zákonu.“ Právní úprava současného občanského zákoníku tedy obsahově odpovídá § 39 ObčZ 1964, který stanoví: „Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičítá dobrým mravům.“

Tento závěr podporuje také názor J. Handlara, podle nějž současný občanský zákoník nezměnil právní úpravu rozporu s dobrými mravy a jeho právních následků: „Naproti tomu v oblasti rozporu s dobrými mravy a jeho právními následky ke koncepčním změnám nedošlo. Dobré mravy zůstávají krajním korektivem obsahové platnosti právního jednání, jejich porušení působí absolutní neplatnost právního jednání (§ 588).“¹³

V nedávné judikatuře Nejvyšší soud odpověděl na otázku, zda v režimu současného občanského zákoníku právní jednání přičítá se dobrým mravům stíhá absolutní neplatnost (i) vždy, nebo (ii) pouze přičítá-li se dobrým mravům „zjevně“, přičemž jinak je na ně třeba aplikovat relativní neplatnost ve smyslu § 586 ObčZ.¹⁴ V odborné literatuře se totiž do té doby objevovaly oba tyto názory.

V rozsudku ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. 32 Cdo 1490/2019, se Nejvyšší soud vyslovil ve prospěch absolutní neplatnosti právního jednání, které se přičítá dobrým mravům: „I podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 však platí, že smluvní volnost stran podléhá korektivě dobrých mravů, jenž pro právní jednání obecně vyplývá z ustanovení § 1 odst. 2 a § 547 [ObčZ], a že právní jednání, které se přičítá dobrým mravům, je třeba posoudit jako neplatné (§ 580 odst. 1 a § 588 [ObčZ]).“

Následně se Nejvyšší soud zabýval výkladem otázky, kdy se právní jednání „zjevně“ přičítá dobrým mravům ve smyslu § 588 ObčZ, přičemž dal přednost výkladu, že pojem „zjevně“ znamená zřejmě, jednoznačně či nepochybně, a naopak nevyjadřuje stupeň intenzity rozporu s dobrými mravy.

V rozsudku ze dne 16. 3. 2021, sen. zn. 23 ICdo 56/2019, Nejvyšší soud na „zjevný“ rozpor s dobrými mravy obdobně vztáhl závěry učiněné v rozsudku ze dne 10. 6. 2020, sen. zn. 31 ICdo 36/2020, ohledně „zjevného“ rozporu s veřejným pořádkem (ve smyslu téhož § 588 ObčZ), které shrnul takto: „adverbium ‚zjevně‘, užitě v § 588 [ObčZ], vyjadřuje důraz na zřejmost, jednoznačnost či nepochybnost závěru, že k narušení veřejného pořádku posuzovaným jednáním došlo. Je-li tomu tak, nastupuje důsledek v podobě absolutní neplatnosti. V opačném případě nelze o neplatnosti z důvodu narušení veřejného pořádku vůbec uvažovat. Jinak řečeno, veřejný pořádek buď narušen je, nebo není.“¹⁵ Naopak Nejvyšší soud jednoznačně odmítl¹⁶ dosud poměrně rozšířený výklad, podle něhož by pojem „zjevně“ vyjadřoval stupeň intenzity narušení veřejného pořádku.¹⁷

Na základě tohoto výkladu pojmu „zjevně“ Nejvyšší soud v téměř rozsudku 23 ICdo 56/2019 upřesnil, že právní jednání přičítá se dobrým mravům vždy stíhá absolutní neplatnost: „Porušení korektivu dobrých mravů tak má za následek absolutní neplatnost právního jednání. Právní jednání se tedy buď přičítá dobrým mravům a je absolutně neplatné, nebo dobré mravy porušeny nejsou a právní jednání z tohoto důvodu neplatné není.“¹⁸ Tento

¹⁵ Zvýraznění doplněno. Nejvyšším soudem přijatý výklad pojmu „zjevně“ je aktuálně citován například v publikaci Hürka, P., Eliáš, K., Bezouška, P., Vrajík, M. Praktický komentář zákoníku práce a souvisejících ustanovení občanského zákoníku s příklady. Praha: Polygon, 2022.

¹⁶ Toto odmítnutí Nejvyšší soud odůvodnil takto: „výklad, podle něhož adverbium ‚zjevně‘, užitě v § 588 [ObčZ], vyjadřuje požadavek na určitý stupeň intenzity narušení veřejného pořádku posuzovaným jednáním, vede k závěru, podle kterého v řadě případů sice soud konstatuje narušení veřejného pořádku, nicméně bez aktivity jednotlivce (námitky relativní neplatnosti) z tohoto narušení nevyvodí žádné následky. V tomto pojetí veřejný pořádek přesídívá být ‚veřejným‘ (jeho zachování je ponecháno na vůli a aktivitě jednotlivce), a současně nastává stav, kdy na jeho dodržení není nutné trvat bezvýhradně, ale toliko s výhradou řádně a včas jednotlivcem uplatněné námitky relativní neplatnosti. Jinými slovy, uvedený výklad vede ve svém důsledku k samotnému popření pojmu ‚veřejný pořádek‘. Současně podle velkého senátu nelze přehlížet, že uvedený výklad vede k nárůstu právní nejistoty, neboť v jeho důsledku veřejný pořádek tvoří pravidla, na jejichž zachování je někdy nutné bezvýhradně trvat a jindy ne. Hranice mezi relativní a absolutní neplatností by pak byla vymezena velmi neurčitě, pomocí blíže nespecifikovaného a subjektivního pojmu ‚intenzity‘, s jakou je veřejný pořádek určitým jednáním narušován.“

¹⁷ V odborné literatuře tento názor zastávají například Kindl, M., Kindl, T., Kindlová, M., Štíma, A. a kol. Občanský zákoník. Komentář s judikaturou. Svazek V. Právní skutečnosti (§ 545–654). Ostrava: CODEXIS publishing, 2018; nebo Zuklínová, M. In: David, O., Deverová, L., Dolanská Bdnayiová, L., Dvořák, J., Dvořík, T., Fiala, J., Frinta, O., Holčápek, T., Hurdík, J., Kindl, T., Macková, A., Pauly, J., Pavlík, P., Pelikán, R. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. (§ 1–654). Praha: Wolters Kluwer (systém ASPI).

¹⁸ Viz bod 49 rozsudku, v němž Nejvyšší soud odkázal na dosavadní rozpornou literaturu takto: „v literatuře srov. obdobně např. Melzer F., Piechowiczová, L. In: Melzer, F., Těgl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654. Praha: Leges,

¹³ Viz Handlar, J. Komentář k § 580 odst. 1. In: Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1849.

¹⁴ § 586 ObčZ: „(1) Je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba. (2) Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.“

svůj závěr Nejvyšší soud podpořil konstatováním, že „(d)obré mravy chrání vždy obecný zájem, nikoli pouze zájem individuální“¹⁹ a vysvětlil, že „(p)řípadný závěr o relativní neplatnosti právního jednání pro rozpor s dobrými mravy by vedl v případě nedovolání se relativní neplatnosti k možnému ukládní povinnosti založených na rozporu s dobrými mravy soudem a příp. i k výkonu rozhodnutí ukládající takové povinnosti.“²⁰

Na základě závěrů, které Nejvyšší soud učinil v rozsudku 23 ICdo 56/2019, se domníváme, že i v režimu současného občanského zákoníku by byla předmětná darovací smlouva posouzena jako absolutně neplatná. V kontextu rozsudku 24 Cdo 1611/2021 by absolutní neplatnost mohla být z pohledu poškozených spoluvlastníků B a C také spravedlivější než neplatnost relativní, neboť není vyloučeno, že by se spoluvlastníci B a C o darovací smlouvě nedozvěděli včas.

Toto řešení je také v souladu s následujícími zásadami současného občanského zákoníku:

- (i) povinnost jednat v právním styku poctivě ve smyslu § 6 odst. 1 ObčZ, neboť osoba, která uzavírá smlouvou za nemravným účelem, nejedná poctivě; a
- (ii) zásada, že zjevné zneužití práva nepoživá právní ochrany ve smyslu § 8 ObčZ, neboť uzavření smlouvy za nemravným účelem bude často spojeno se zneužitím práva, jako tomu bylo v případě spoluvlastníka A řešeném v rozsudku 24 Cdo 1611/2021.

Jestliže není pochyb o nemravnosti jednoho z účelů smlouvy, a tedy o tom, že se smlouva „příčí dobrým mravům“,

neuplatní se podle našeho názoru ani obecná zásada obsažená v § 574 ObčZ, podle níž má soud dát přednost platnosti před neplatností právního jednání.

III. Závěr

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 20. 8. 2021, č. j. 24 Cdo 1611/2021-598, řešil právní otázku, „zda účel právního jednání rozporný s dobrými mravy činí neplatným toto jednání i za situace, kdy právní jednání sledovalo několik různých účelů, které nebyly rozporné s dobrými mravy“.

Nejvyšší soud na tuto právní otázku odpověděl takto: „jestliže se při pluralitě účelů smlouvy (v daném případě darovací smlouvy coby dvoustranného právního úkonu) jeden z nich příčí dobrým mravům, je tato smlouva ve smyslu § 39 [ObčZ 1964] stížena absolutní neplatností, nezávisle na tom, zda zbývající účely tohoto právního jednání již nejsou contra legem.“²¹

Ačkoliv Nejvyšší soud řešil předmětnou právní otázku v režimu občanského zákoníku z roku 1964, domníváme se, že odpověď by byla stejná i v režimu současného občanského zákoníku, a to na základě § 1 odst. 2 a § 547, 580 a 588 ObčZ a závěru Nejvyššího soudu o tom, že právní jednání příčící se dobrým mravům vždy stíhá absolutní neplatnost i v režimu současného občanského zákoníku, učiněného v rozsudku ze dne 16. 3. 2021, sen. zn. 23 ICdo 56/2019.

2014, s. 785; Beran, V. In: Petrou, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2019, s. 653; Handlar, J. In: Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2136; *relativní neplatnost právního jednání v rozporu s dobrými mravy dovozuje naopak M. Zuklínová In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, komentář k § 580 [ObčZ].“*

¹⁹⁾ Viz bod 50, v němž Nejvyšší soud odkázal na shodný výrok v literatuře – Salač, J. *Rozpor s dobrými mravy a jeho následky v civilním právu. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004, s. 19.

²⁰⁾ Viz bod 50, v němž Nejvyšší soud odkázal na obdobný závěr v literatuře – Melzer, F., Piechowiczová, L. In: Melzer, F., Těgl, P. a kol. *Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek III. § 419–654.* Praha: Leges, 2014, s. 785.

Weinhold Legal

Weinhold Legal, v.o.s. advokátní kancelář
Na Florenci 15, 110 00, Praha 1
+420 225 385 333
www.weinholdlegal.com

²¹⁾ Zvýraznění doplněno. Pro úplnost uvádíme, že obdobný závěr nepřímě vyplývá již z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1979/2004.

Dohnal/Galvas/Oliva

Obchodní smlouvy

2016 | brožovaná | 232 str. | 590 Kč

obj. číslo PP133

Publikace poskytuje praktické rady a upozornění na problémy, které přináší současné kontrakty. Popisuje všechny fáze smlouvy, od vyjednávání až po vymáhání pohledávek, které ze smlouvy plynou. Čtenář se mimo jiné dozví, zda lze smlouvy uzavírat zpětně, jakým způsobem umístit do obchodních podmínek osobní ručení jednatelů, na co si dát pozor při doručování smluv nebo podepisování splátkových kalendářů.

objednávejte pouze na

www.beck.cz

Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o. | Jungmannova 34, 110 00 Praha 1 | ☎ 273 139 219 | ✉ beck@beck.cz